

ANEXA D. APROFUNDAREA RELAȚIILOR REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ

Republica Moldova se află într-o regiune, situată între statele Uniunii Europene și cele ale CSI. Procesele, ce se desfășoară în Europa Centrală și de Est, oferă încrederea că tranziția către democrația pluralistă și economia de piață se va definitiva aici într-un viitor previzibil. Mai mult ca atât, perspectiva aderării la UE la începutul secolului XXI a vecinilor apuseni ai Moldovei va genera o extindere a proceselor de integrare politică și economică din Europa Occidentală către Europa de Est.

Scenariile de perspectivă, elaborate pentru țările acestei zone, prevăd o aderare a țărilor din zonă la UE în 3-4 grupuri în următorii 20-25 de ani. Pe lângă parametrii cantitativi (PIB pe cap de locuitor, cota comerțului cu UE, ponderea agriculturii în PIB etc.) este necesară o apropiere treptată a cadrului legislativ, standardelor de calitate, reglementărilor din comerț și transport, normativelor ecologice, indicatorilor sociali.

Calea Republicii Moldova în Europa nu va fi una simplă și de scurtă durată deoarece criza din anii '90 a aruncat-o înapoi pe plan socio-economic. Totuși, Moldova este o țară europeană. Și deoarece toți vecinii ei, inclusiv România și Ucraina, și-au declarat adeziunea la ideea integrării europene, Moldova trebuie să-și determine proprii pași pe această cale.

Intențiile și acțiunile Republica Moldova de apropiere de Uniunea Europeană nu contrazic nicidecum conlucrarea cu țările CSI. Cu atât mai mult cu cât și Rusia, asigurându-și suținerea din partea Germaniei, și-a declarat intenția de a deveni un "partener strategic" al Uniunii Europene. (În 1997 în comerțul exterior al Rusiei ponderea UE a constituit 39,6%, SUA-4%, Japonia-3%). În comerțul exterior al țărilor Europei de Est ponderea UE variază de la 30% (Bulgaria, Lituania) la 70-75% (Slovenia, Ungaria, Polonia). Pentru Moldova acest indice este de circa 20%.

Evoluția relațiilor dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană

Aderarea la Uniunea Europeană este scopul strategic al Republicii Moldova. Integrarea cu Uniunea va contribui la accelerarea creșterii economice, modernizarea sistemului economic și legislativ și eliminarea decalajului tehnologic dintre țara noastră și alte state Europene.

Conform ultimelor declarații formulate de către Președintele țării, liderii mai multor partide politice, Moldova intenționează să-și aprofundeze relațiile cu Uniunea Europeană prin semnarea unui Tratat de Asociere. Ministerul de externe a întreprins măsuri în această direcție.

În perioada 1997-1998 a fost obținut sprijinul politic din partea liderilor mai multor importante țări-membre și candidate la Uniunea Europeană care și-au exprimat suportul pentru această opțiune a Republicii Moldova în cadrul vizitelor oficiale ale Președintelui Republicii Moldova la Paris, Roma, București și a vizitei președinților ungur și polonez la Chișinău, precum și cu alte ocazii. În cadrul întâlnirii lui Petru Lucinschi cu Jacques Santer în Bruxelles (Februarie 1998) a fost reiterat suportul ferm pentru aprofundarea relațiilor dintre Moldova și Uniunea Europeană, cu accentul pe finalizarea ratificării acordului de prietenie și colaborare și elaborarea unui acord de comerț liber.

Relațiile Moldovei cu Uniunea Europeană au căpătat o nouă dimensiune în Decembrie 1994 prin semnarea unui *Acord de Parteneriat*, ce prevede aprofundarea dialogului politic prin crearea unui cadru instituțional format din Consiliul de cooperare și Comitetul parlamentar de cooperare. Cooperarea economică cu UE este favorizată și de acordarea Republicii Moldova a statutului națiunii celei mai favorizate, de asistența tehnică în cadrul programului TACIS și de cooperarea în domeniul învățământului în cadrul programului TEMPUS. Acordul de Parteneriat a fost semnat pentru un termen inițial de 4 ani, după care urmează să fie revăzut, în 1998, în vederea înființării unei zone de comerț liber între Moldova și UE. Ulterior a fost semnat Acordul interimar privind comerțul și un Acord special privind comerțul cu textilele dintre Republica Moldova și UE.

Renegocierea Acordului de Parteneriat prevăzută pentru 1998 constituie o ocazie favorabilă pentru a propune semnarea unui Acord de Asociere a Moldovei la UE.

Din Momentul semnării Acordului de Parteneriat și până în prezent schimburile comerciale între părți s-au aflat în continuă creștere. Astăzi Moldova desfășoară circa o treime din comerțul exterior cu țările membre și asociate la Uniunea Europeană. Dinamica creșterii acestor schimburi indică că ponderea lor va deveni majoritară în comerțul exterior al Moldovei în următorii 5-10 ani. Principalii parteneri economici din UE ai Moldovei au devenit Germania, Italia, iar din țările asociate România, Polonia, Ungaria, Bulgaria.

În perioada 1991-1996 UE a acordat Moldovei credite în valoare de 77 milioane ECU. Pe lângă aceasta, prin intermediul programului TACIS Republicii Moldova i-a fost acordată asistență tehnică, evaluată la 40 milioane ECU, în domeniile restructurării întreprinderilor și dezvoltării sectorului privat, industriei agroalimentare, transportului, telecomunicațiilor, protecției mediului, reformelor administrative, sociale și educației. Un nou program de asistență pentru anii 1996-1999 prevede alte 50 milioane ECU.

Avantajele, condițiile și modalitățile practice de aderare a Republicii Moldova la UE, precum și șansele acesteia de aderare în contextul evoluției Uniunii Europene în următorii 20 de ani, constituie subiecte majore asupra cărora ne vom referi în continuare.

Avantajele asocierii la Uniunea Europeană

Uniunea Europeană, fiind în primul rând un for economic, cuprinde și aspecte legate de democrație și securitate. Iată de ce, în intenția sa de a se asocia la Uniunea Europeană, Republica Moldova mizează pe câteva câștiguri majore: convergența economică, solidaritatea politică și asigurarea securității țării.

Avantajele politice constau în participarea la edificarea unei Europe unite unde Moldova – o țară europeană democrată în care domină supremația legii, cu o economie de piață și relații amicale cu vecinii și alte țări europene, bazate pe tratate reciproc avantajoase – dorește să-și găsească locul său. Aceasta va permite nu numai creșterea stabilității sistemului democratic al țării, ci și securitatea statului și a cetățenilor. O Europă unită va acorda cetățenilor săi libertatea circulației, dreptul de a se stabili cu traiul și a se angaja la muncă în cadrul unui spațiu comun mai larg. În aceste condiții, va crește rolul relațiilor individuale, locale și regionale între Moldova și restul continentului.

Solidaritatea politică pe plan internațional va contribui la întărirea independenței Republicii Moldova, la integrarea ei în comunitatea internațională, va oferi o nouă dimensiune și abordare a problemei trupelor străine pe teritoriul Moldovei și va contribui la soluționarea de pe poziții europene, moderne a tendințelor regionaliste din interiorul țării.

Avantajele economice ale participării Republicii Moldova la Piața Europeană Unică sunt de o importanță deosebită, și anume: accesul la piață cu o mișcare liberă de produse, servicii, persoane și capital, la fondurile structurale și la fluxul de investiții european. Pe această cale Moldova obține accesul la o piață de dimensiuni enorme (370 mil. consumatori) și la tehnologii avansate, ceea ce oferă posibilitatea unei dezvoltări rapide și reducerea diferențelor mari între Moldova și statele dezvoltate ale continentului.

Convergența economică a țărilor asociate este asigurată prin intermediul programului PHARE, a fondurilor destinate etapei premergătoare adeziunii la UE și a fondurilor structurale și de coeziune. Conform deciziei reuniunii de la Amsterdam, suma transferurilor poate ajunge la 4% din bugetul țării destinată, ceea ce, în cazul Moldovei, ar însemna un ajutor anual de circa 40 milioane ECU destinat investițiilor în infrastructură, restructurarea întreprinderilor și întărirea instituțiilor democratice.

Beneficiile sociale ale aderării la UE sunt: oportunități sigure de apropiere de standardele europene în materie de securitate internă, ocrotirea sănătății și protecției muncii, educației, informaticii, însoțite de o creștere generală a condițiilor de viață.

Beneficiile rezultante din **implementarea standardelor europene în domeniul mediului** vor susține introducerea de noi tehnologii nepoluante, raționalizarea consumului de materii prime și energie, astfel asigurându-se creșterea economică și eficiența gestiunii acestora.

Obligațiunile țărilor asociate

Criteriile de aderare la Uniunea Europeană făcute publice în vara anului 1993 sunt: consolidarea democrației și a statului de drept, adoptarea unui minim de “acquis communautaire” (legislația UE), crearea unei economii de piață efective și îndeplinirea criteriilor de convergență.

Condițiile generale existente pentru aderarea la UE sunt (Essen, dec, 1994):

- Stabilitatea democrației, existența unui stat de drept, respectarea drepturilor omului și protecția minorităților.
- Existența și funcționarea economiei de piață.
- Capacitatea de a face față presiunilor concurențiale și forțelor piețelor din UE.
- Capacitatea de asumare a obligațiilor ce revin unui membru al UE, inclusiv aderarea la obiectivele uniunii politice, economice și monetare.

Orice țară Europeană care satisface criteriilor susmenționate poate solicita dreptul de a deveni membră a Uniunii Europene. **Prima etapă către UE este obținerea statutului de țară asociată** prin semnarea unui Acord European. Urmează **etapa de pre-aderare**, când țara asociată își aliniază cadrul legislativ și cel instituțional la cel al UE pentru a se pregăti să devină parte a Pieței Interne Unice (cerințe expuse în Cartea Albă). După aderarea la UE urmează a treia fază – **faza de tranziție**, când noul stat-membru își definitivează adaptarea legislativă și devine parte integrantă a tuturor instituțiilor și organismelor UE.

Tratatul de Asociere

Spre deosebire de Tratatul de Parteneriat și Cooperare în vigoare în prezent între Republica Moldova și Uniunea Europeană, Acordul European (astfel este denumit un tratat de asociere) presupune câteva principii noi, care îi dau o dimensiune calitativ diferită. Este vorba de prezumția (nu garanția) că o țară asociată va deveni membră a UE, instituirea eșalonată a unei zone de liber schimb între părțile semnatare, apropierea legislativă. Într-un asemenea acord sunt preluate și aprofundate clauzele cooperării în domeniul politic, economico-financiar, cultural etc.

Dialogul politic este menit să consolideze apropierea dintre țara asociată și UE, să faciliteze integrarea acesteia în comunitatea națiunilor democratice, să sprijine schimbările politice și economice în curs de desfășurare în țara respectivă, ceea ce contribuie la convergența crescândă în pozițiile acesteia în problemele internaționale și în cele privind securitatea sa.

Zona de liber schimb este stabilită treptat, într-o perioadă de tranziție de maxim 10 ani. Ea presupune libera circulație a mărfurilor, prevederi speciale privind circulația lucrătorilor, dreptul de stabilire și furnizare a serviciilor, de mișcare a capitalului, concurența și armonizarea legislativă. Este important că barierele tarifare sunt ridicate mai întâi de UE iar apoi de țara asociată, aceasta având posibilitatea să se adapteze la concurența pieței comunitare și beneficiind de avantajul de ași proteja producătorul intern pe o perioadă de grație.

Cooperarea economică și financiară se concentrează în special asupra politicilor și măsurilor legate de industrie, investiții, agricultură, energie, transport, dezvoltare regională și turism, de rând cu asistența financiară din partea comunității sub forme de donații (PHARE) și împrumuturi (Banca Europeană de Investiții).

Cartea Albă (Strategia de pre-aderare)

Strategiile de pre-aderare evidențiază drept piatră de hotar **extinderea pieței interne unice a Uniunii Europene asupra țării ce solicită calitatea de membru al UE**. O piață internă presupune existența unor instituții și reguli fundamentale comune, adică un sistem de legi și reguli de comerț (cod comercial, legi clare privind proprietatea, legea falimentului, legea contractelor etc.).

În mai 1995, Comisia Europeană a aprobat Cartea albă privind pregătirea țărilor asociate pentru integrarea în piața internă unică. Documentul conține un set de recomandări privind transpunerea în legislația națională a prevederilor care asigură libera circulație de mărfuri, servicii, persoane și capital, politica concurenței, precum și ordinea operării acestora. Cartea Albă identifică măsurile cheie ce trebuie luate în fiecare sector al pieței interne și sugerează consecutivitatea etapelor de apropiere legislativă. O atenție deosebită se acordă și stabilirii de instituții menite să implementeze și să aplice prevederile incluse în Cartea Albă. Legislația în domeniul concurenței, politicii sociale și a mediului de asemenea este inclusă în acest document important.

Punctul de pornire a procesului de integrare europeană îl constituie consolidarea reformei juridice pe calea:

- (i) identificării măsurilor legislative cheie și prioritare care vor trebui luate;
- (ii) descrierii structurilor tehnice și administrative necesare pentru asigurarea aplicării eficiente și consolidării normelor juridice;
- (iii) formulării sugestiilor privind căile de folosire a asistenței tehnice a UE.

Țările asociate trebuie să-și asume pe cont propriu responsabilitatea de aliniere la piața internă a UE, stabilind de sine stătător prioritățile sectoriale proprii. Alinierea la piața comună va întări reforma economică și restructurarea industrială și va stimula comerțul. Cartea Albă desemnează pașii care trebuie luați de Comisia UE, țările asociate și țările membre pentru atingerea acestui scop.

Instituirea unei zone de comerț liber între Moldova și UE

Dezvoltarea schimburilor comerciale cu Uniunea Europeană este un element cheie al perspectivei de integrare ulterioară. Datorită procedurii îndelungate de ratificare a tratatelor în UE, dar și în lipsa unei presiuni diplomatice moldovenești, Tratatul de Parteneriat și Cooperare a necesitat aproape 4 ani pentru a intra în forță în totalitatea sa. Astfel producătorii moldoveni abia acum câpătând dreptul la toate cotele de export și eliminarea unui șir de bariere tarifare. Creșterea exporturilor către piețele vest-europene se va face numai în condițiile implementării sistemului certificării calității produselor întreprinderilor moldovenești la standardele Uniunii Europene (ISO-900 etc.) și prin facilitarea accesului pe piețele acesteia. În acest scop se impune semnarea unui Acord de comerț liber.

Acordul de comerț liber trebuie negociat ca o parte integrantă a Acordului de Asociere, dar, din motivele dezvoltării încă slabe a raporturilor dintre Moldova și UE și a problemelor interne a UE, semnarea anticipată a unui acord de liber schimb separat poate deveni inevitabilă. Implementarea cu succes a lui va precipita și semnarea unui acord de asociere.

Acordul de comerț liber va institui accesul liber pe piața UE pentru majoritatea produselor industriale moldovenești, eliminarea obstacolelor tarifare și non-tarifare pentru importurile provenite din UE, ameliorarea limitată a accesului pe piața UE a produselor agricole, reciprocitatea drepturilor de stabilire acordate investitorilor, armonizarea legislației Moldovei cu cea Europeană în domeniile concurenței, pieței publice, subvențiilor, normelor tehnice.

Potrivit estimărilor, *aplicarea zonei de comerț liber se va solda cu beneficii importante economice pe termen lung pentru Moldova, dar perioada de tranziție va manifesta și costuri esențiale, care vor fi suportate de Moldova.*

Succesul aplicării zonei de comerț liber, creșterea fluxului de investiții în Moldova va depinde în mare măsură de capacitatea internă de a restructura industria, de a liberaliza treptat regimul comercial atât cu țările UE, cât și cu țări terțe. Totodată, este necesar de menționat faptul, că beneficiile Moldovei de pe urma liberalizării comerțului cu UE pot fi importante, deoarece în prezent ponderea schimburilor economice cu UE este redusă (circa 20%). În acest context, se așteaptă creșterea exporturilor moldovenești de produse agricole și ale acelor sectoare industriale, unde Moldova dispune de avantaje comparative evidente (textile spre exemplu) – cu condiția că anume pentru aceste produse accesul pe piețele UE va crește în mod prioritar. Beneficiile Moldovei se va manifesta și pe planul armonizării normelor și standardelor tehnice, intensificării concurenței interne, ceea ce la rândul său va încuraja investițiile străine directe, mărinđ “credibilitatea” țării în ochii investitorilor.

În cea ce privește costurile tranzitorii, liberalizarea comerțului cu UE poate avea și impacturi negative pe termen scurt pentru ramurile actualmente protejate. În cazul în care nu vor fi întreprinse măsuri rapide și ferme în vederea relocalării resurselor, aceasta poate provoca o creștere a șomajului. Este posibil, ca aplicarea acordurilor cu UE va aduce la o nouă deteriorare a balanței comerțului exterior. Eliminarea restricțiilor cantitative și barierele tarifare ale Moldovei poate provoca o creștere a consumului global și crearea premiselor pentru orientarea consumatorilor interni spre produsele de import în defavoarea produselor locale. Totodată, creșterea fluxului de investiții va condiționa pe termen scurt și o creștere considerabilă a importurilor de echipamente. În același timp, este de presupus o expansiune relativă a produselor moldovenești pe piețele UE, din cauza înlăturării barierele cantitative și tarifare aplicate în prezent și va ieși în evidență viabilitatea și competitivitatea mai multor sectoare ale economiei Moldovei, în special celor din agricultură.

Petru ca crearea zonei de comerț liber cu Uniunea Europeană să se soldeze cu un câștig maxim și costuri minime pentru ***Moldova***, este necesar să fie depuse eforturi pentru atingerea unui șir de criterii de performanță:

Stabilitatea macroeconomică – practica mondială confirmă că, cu cât mai mult o țară a cunoscut instabilitate economică în trecut, cu atât mai dificil va fi pentru ea de a restabili credibilitatea necesară pentru atragerea investițiilor și de a trece prin “șocul” concurenței externe.

Recurgerea neînsemnată la impozitarea comerțului exterior. Participarea la o zonă de comerț liber se reflectă în majoritatea cazurilor prin micșorarea veniturilor provenite din impozitarea comerțului (taxele vamale). Pentru Moldova însă acest impact nu va fi dureros datorită ponderii inițiale reduse a comerțului cu UE.

Plafonarea datoriei externe. Povara deservirii datoriei externe se soldează cu presiuni respective asupra bugetului și a balanței de plăți. În aceste condiții investitorii străini se pot aștepta oricând la majorarea presiunii fiscale pentru deservirea datoriei. O atare imagine contribuie la diminuarea atractivității pentru plasarea de investiții.

Dezvoltarea cadrului reglementatoriu. Acest capitol vizează eforturi de privatizare și restructurare industrială, corelat cu necesitățile pregătirii economiei Moldovei către schimbările radicale în comerțul său exterior. Este important de a plasa un accent deosebit pe ridicarea competitivității sectorului privat autohton.

Dezvoltarea sistemului de protecție socială. Procesul de creare a unei zone de comerț liber este strâns legat de relocarea resurselor de la sectoarele anterior protejate spre exportatoare. În termen scurt acest fenomen inevitabil va fi legat de o presiune asupra pieței muncii cu pericolul creșterii șomajului. Concomitent, ajustările macroeconomice și liberalizarea riscă să provoace o micșorare a veniturilor reale a unui șir de categorii profesionale. În acest context, este indispensabil să fie introdus un sistem de protecție socială, care ar conține și reorientarea profesională a șomerilor.

Sarcini imediate de ordin legislativ

În vederea pregătirii Republicii Moldova pentru ajustarea la legislația Uniunii Europene (“*aquis communautaire*”), dar și alinierii la convențiile și tratatele internaționale trebuie depuse eforturi concertate în următoarele direcții:

- perfecționarea mecanismului de transpunere a legislației internaționale în cadrul legislativ național, inclusiv de ratificare a tratatelor și acordurilor internaționale.
- elaborarea unui mecanism juridic de soluționare a diferendelor dintre legislația națională și cea internațională la care aderă Moldova.
- stimularea legislativă a investițiilor străine directe.
- alinierea procesului legislativ moldovenesc la legislația Uniunii Europene, inclusiv a drepturilor omului în Republica Moldova la standardele europene.
- lichidarea barierelor normative impuse de Uniunea Economică a CSI în relațiile Republicii Moldova cu UE.

O importanță deosebită în soluționarea problemelor menționate o are depășirea incertitudinilor existente în prezent în ceea ce privește transpunerea legislației și tratatelor internaționale în cadrul legislativ moldovenesc.

Previziuni privind evoluția Uniunii Europene

Începând cu fondarea sa în 1952 Uniunea Europeană s-a lărgit în câteva valuri, numărul membrilor săi ajungând de la 6 la 15 membri actuali. Actualmente alte 11 state europene candidează la aderare. Acestea sunt 10 țări din Europa Centrală și Cipru (care merge pe o listă separată).

În mediu țările care au aderat la UE au avut de parcurs ***o perioadă de 20 de ani de la semnarea unui Acord de Asociere până la integrarea lor completă în Uniune***. De regulă, prima jumătate a acestui termen ele au avut calitatea de ***stat asociat*** iar a doua jumătate ele au parcurs etapa de tranziție (convergență) necesară obținerii calității de membru deplin al UE. Așadar, în cazul în care Republica Moldova semnează un acord de asociere cu UE până în anul 2000, ea are toate șansele, dacă performanțele economice vor fi satisfăcătoare, să negocieze un tratat de aderare în perioada 2005-2010. De remarcat că negocierea unui Acord de Asociere poate dura între unul și trei ani.

De regulă ***primirea de noi țări în UE s-a făcut în grup***. Acesta este valabil acum mai mult ca oricând din cauza numărului ridicat de țări candidate (11) și sensibilității problemei departajării lor. Moldova dorește să se înscrie în grupul țărilor din Europa de Sud-est, împreună cu România și Bulgaria. Chiar dacă în prezent și Bulgaria, și Republica Moldova trec printr-o recesiune economică, către momentul începerii negocierilor de aderare (2005-2010) acestea, conform estimărilor, vor ieși din criză și vor prezenta, privite din exterior, o zonă integră pentru extinderea UE.

Având în vedere că admiterea în UE se va produce, așa cum o arată și evenimentele recente, în câteva valuri, țările care au semnat deja acorduri de asociere în perioada 1990-93 vor deveni membre ale UE către 2000-2005, cu un termen de tranziție de până în 2015. Agenda 2000 a Comisiei Europene a numit 5 țări candidate în primul val de ărgire: Cehia, Ungaria, Polonia, Slovenia și Estonia. Celelalte țări candidate: România, Bulgaria, Letonia, Lituania și Slovacia vor candida pentru valul doi. Totuși, la reuniunea UE de la Luxemburg (dec '97) s-a luat hoărărea de a începe concomitent tratative cu toți cei 10 candidați, iar aderarea urmând să se efectueze la termeni diferiți, pe măsura satisfacerii criteriilor de aderare. În afără de aceste țări numai Moldova și Croația ar mai putea semna acorduri de asociere până în 2000. Astfel Moldova s-ar putea include în al doilea val de accesii care v-a ave loc după 2010.

În efortul de aderare fiecare din țările candidate se orientează **la susținerea din partea unor membri actuali ai UE**. Germania susține Polonia, Cehia și Ungaria, Franța susține România, Țările scandinave susțin cele trei candidate baltice iar Italia – Slovenia. Fiecare din țările membre reiese din relațiile istorice, de vecinătate, din considerente de securitate și anumite aranjamente și negocieri politice din interiorul Uniunii (de exemplu țările nordice versus țările sudice). Moldova va trebui să-și organizeze rețeaua de susținere a candidaturii sale reieșind din următoarele considerente:

Deoarece **Germania** își va atinge scopurile de asigurare a securității încă în primul val al extinderii, următorii candidați vor fi tratați echidistant, în special după criteriul performanței economice, cea ce înseamnă că în relațiile sale cu această țară Moldova va pune accentul pe atragerea investitorilor germani.

Franța nu va reuși să-și includă candidații preferați în primul val, de aceea ea ar putea deveni prima vioară în promovarea următorului val. Este important de a face parte din grupul de țări asociate din Europa de Sud-est: România, Bulgaria, Moldova – susținute de Franța. În acest sens este importantă dinamizarea activității Republicii Moldova în cadrul francofoniei, fapt apreciat foarte înalt de Franța.

Italia, după aderarea Sloveniei la UE, va căuta să-și extindă influența spre Est și Moldova ar fi o candidatură preferată, având în vedere apartenența la aceeași familie de limbi și poziția geografică a Moldovei. Astfel **Italia ar putea deveni principalul “sponsor” al Moldovei în integrarea europeană**. Extinderea studierii limbii și culturii italiene alături de amplificarea relațiilor economice cu această țară ar putea contribui la o asemenea opțiune din partea ei.

Cooperarea cu **țările din Europa de Sud-est**, din grupul cărora Moldova potențial ar putea face parte, trebuie instituționalizată prin crearea unei piețe comune româno - bulgaro - moldovenești, deschisă și altor state (Ucraina, Serbia, Macedonia). Acest lucru poate fi făcut prin extinderea CEFTA, iar după ce țările din Europa Centrală vor adera la UE, prin crearea unui Consiliu CEFTA de Sud, sediul căruia ar putea fi chiar la Chișinău. În acest context, Grecia, interesată de noi coridoare de transport în regiune, va sprijini neîndoielnic eforturile Republicii Moldova de integrare europeană.

Totodată, având în vedere că, la momentul examinării candidaturii Moldovei, unele dintre actualele țări asociate la UE vor fi deja țări membre ale Uniunii, atitudinea lor față de Moldova va putea de asemenea juca un rol important. Astfel, **țări din Europa centrală** ca Polonia și Ungaria – țări cu interese istorice în regiune, vor susține demersurile de integrare europeană ale Republicii Moldova. De asemenea, importantă este și extinderea colaborării economice cu țări ca Austria și Cehia, ce au interese economice în Europa Centrală.

Printre *țările Europei de Nord*, mai ales țările mici și mijlocii ca Olanda, Danemarca, Estonia pot să dea dovadă de solidaritate cu Moldova, de aceea dezvoltarea relațiilor bilaterale cu ele este binevenită.

Aderarea la Uniunea Europeană presupune ***o convergență cu economiile țărilor UE***. Astfel Grecia, la momentul aderării sale la UE (1981) avea indicele PIB pe cap de locuitor de numai 40% (în prezent de peste 60%) din mediul comunitar. În prezent valoarea acestui indice pentru Moldova este de doar 3% din media comunitară. Previziunea evoluției economice pe continent indică că la o creștere economică de 10% anual Moldova va atinge nivelul de 40% din cel comunitar abia peste 40 ani. Este de presupus, totuși, că UE va promova o politică mai flexibilă față de aderenții cu un astfel de handicap economic, oferindu-le un sprijin mai mare. Drept argumente în favoarea promovării unei astfel de politici pot servi următoarele:

- numărul acestor state nu este mare (Moldova, mai târziu – Macedonia și Albania);
- aceste țări sunt mici și integrarea lor va fi mai puțin costisitoare;
- așezarea lor geografică are o importanță geo-strategică pentru viitorul UE.

Astfel perspectivele ca Republica Moldova să devină membru al Uniunii Europene în următorii 20 de ani sunt reale. Pentru aceasta este necesară semnarea, în următorii 2 ani, a Acordului de Asociere la UE, ieșirea din criză și lansarea unei creșteri economice durabile, largirea ponderii comerțului cu UE în comerțul exterior moldovenesc, intensificarea eforturilor de cooperare politică cu țările pivot membre și asociate la UE, precum și grupările economice și politice regionale.

Strategia dezvoltării relațiilor cu Uniunea Europeană

Relațiile Moldovei cu Uniunea Europeană trebuie să devină prioritare în următorii 2-3 ani, această politică găsindu-și reflectarea în acțiunile politicii externe, relațiilor economice externe, procesului legislativ național. În acest scop strategia Moldovei de dezvoltare a relațiilor sale cu UE urmărește atingerea a trei obiective majore:

- Stabilirea relațiilor politice profunde.
- Încurajarea relațiilor economice reciproc avantajoase axate pe o creștere echilibrată.
- Întărirea cooperării în domeniile care necesită depunerea eforturilor comune (în special ținând cont de perspectivele largirii Uniunii Europene spre Est) – problemele energetice, de infrastructură, mediul ambiant.

Atingerea acestor obiective impune necesitatea mecanismelor complexe, cum ar fi:

(i) Dezvoltarea relațiilor comerciale, ceea ce implică accesul cât mai larg al Moldovei la piețele europene, înlăturarea obstacolelor tarifare și non-tarifare, sporirea compatibilității mărfurilor din Moldova în conformitate cu normelor și standardele europene

(ii) Stimularea fluxurilor investiționale din UE în Moldova, în special pentru producerea mărfurilor și serviciilor destinate piețelor terțe, încurajarea relațiilor de cooperare și sub-contractare

(iii) Consolidarea mecanismelor instituționale de aprofundare a dialogului politic și economic

Atragerea asistenței tehnice și financiare a UE și bilaterale în sectoarele ce determină dezvoltarea economică și socială, diversificarea mecanismelor de finanțare (dezvoltarea Programului JOPP, acces la programe din partea BEI – Banca Europeană de Investiții

Acțiuni de integrare a Moldovei cu Uniunea Europeană

Pentru a iniția și desfășura procesul de integrare europeană a Moldovei sunt necesare activități politice și economice concertate de anvergură. În baza experienței altor țări asociate la UE, putem evidenția următoarele măsuri ce se impun în acest scop:

Asocierea (1998-2000):

Crearea **Departamentului de integrare europeană în cadrul guvernului** (Ministerul de externe) însărcinat cu:

- Negocierea și semnarea *Tratatului de asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană* (inclusiv instituirea unei zone de comerț liber între părți);
- Elaborarea *Strategiei naționale de pregătire a aderării Moldovei la UE*; (inclusiv promovarea de imagine a Moldovei în UE; pregătirea specialiștilor)
- Depunerea *Cererii oficiale de Aderare a Republicii Moldova la UE*

Crearea **Consiliului parlamentar de integrare europeană** format din reprezentanții tuturor partidelor reprezentate în parlament însărcinat cu:

- Elaborarea unei *Declarații politice privind opțiunea Moldovei de integrare europeană* care urmează să fie semnată de către toți liderii partidelor parlamentare;
- Elaborarea *Strategiei de armonizare legislativă* între Moldova și UE;

Sarcini ale **Guvernului** (Ministerele de externe, economiei, altele):

- Măsuri de **integrare economică**:
Tratat de liber schimb cu EFTA
Tratat de asociere la CEFTA
- Măsuri de **colaborare politică**:
Activizarea participării în cadrul asociațiilor regionale: CEI, SECI, BSEC, Convenția dunăreană etc.
Urgentarea semnării tratatelor de bază cu vecinii: România etc.
Intensificarea relațiilor diplomatice cu țări-pivot din UE: Germania, Italia, Franța, Marea Britanie și din Europa mediană: Polonia, Ungaria, România. Stabilirea unui parteneriat non-concurențial cu Ucraina.

La recenta întâlnire a Consiliului European de la Luxemburg (Dec '97) s-a decis de a lansa procesul de aderare a celor 10 Țări din Europa Mediană și Cipru la Uniunea Europeană numind, totodată, 5 țări (Slovenia, Estonia, Polonia, Cehia și Ungaria) care vor începe negocierile de aderare în primăvara anului 1998. Astfel primii noi membri ai UE vor intra în Uniune către 2002-2003. Lansarea procesului de lărgire a UE este considerată drept începutul unei ere noi, punând capăt diviziunii pe continent iar extinderea modelului de integrare europeană asupra **întregului continent** – ca o cheazășie a unui viitor stabil și prosper.

Tot acolo s-a decis de a convoca o Conferință Europeană, cu participarea statelor asociate și a Turciei – un forum politic comun, special creat, al statelor membre și candidate la Uniunea Europeană, deschis și altor state care subscriu la o serie de valori comune. Statele participante la conferință trebuie să-și confirme devotamentul principiilor de pace, securitate, bună vecinătate și respectul suveranității altor țări, principii care stau la baza edificiului Uniunii Europene, precum și integritatea și inviolabilitatea frontierelor externe și respectul principiului soluționării diferendelor teritoriale prin mijloace pașnice, în particular prin intermediul Curții Internaționale de Justiție de la Haga. **Republica Moldova are interesul strategic de a participa, la început cu statut de observator, la Conferința Europeană.**

Pre-aderarea (2000-2010)

Cooperarea în interiorul Uniunii Europene se bazează pe trei piloni: Piața Internă Unică, Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) și Justiția și Afacerile Interne (Pilonul III). Țările aplicante vor fi monitorizate la capitolul încorporării de *acquis*, în special a legilor referitoare la piața unică. Candidații trebuie să demonstreze capacitatea de a incorpora standarde ecologice, politica concurenței, ocrotirii sănătății și administrării publice. Adoptarea legilor nu este considerată suficientă – este necesară demonstrarea capacității de aplicare a lor.

Adaptarea economiei

Pentru a asigura un loc confortabil al economiei sale în Europa largită Moldova va prelua experiența europeană în restructurarea economiei și privatizare, va adopta noi soluții în crearea și gestionarea bugetului de stat, în reducerea deficitului bugetar, al inflației și a datoriei publice, în adaptarea sistemului fiscal la noile realități economice, va asigura independența Băncii Naționale. Un loc deosebit în procesul de integrare europeană îl ocupă pregătirea pentru Piața Unică (libera circulație a mărfurilor, serviciilor, persoanelor și capitalurilor), politica concurenței, protecția consumatorului, protecția mediului etc. Obținerea unui sprijin din fondurile UE de pre-aderare va asigura ajustarea și dezvoltarea adecvată a Republicii Moldova.

Adaptarea legislației

Scopul adaptării legislației Moldovei la cea a UE este eliminarea obstacolelor în comerțul dintre Moldova și UE și crearea unui coerent set de reguli ce ar facilita dezvoltarea comerțului. Din punct de vedere economic, cele mai importante pârghii sunt normele ce reglementează situația financiară și funcționarea unităților economice, precum și cele ce reglementează relațiile economice.

Afacerile externe

Integrarea în Uniunea Europeană este prioritatea numărul unu a politicii externe moldovenești. Orientarea euro-atlantică a Republicii Moldova impune, totodată, stabilirea de relații cât mai bune cu vecinii, dezvoltarea cooperării regionale, participarea activă pe arena internațională.

Justiția și afacerile interne

În ceea ce privește domeniul justiției și afacerilor interne obiectivul de bază al Republicii Moldova îl constituie integrarea în toate mecanismele de cooperare cu UE și cu statele membre, ceea ce presupune dialogul structural, aderarea la EUROPOL și la spațiul Schengen, fapt ce va permite cetățenilor Moldovei trecerea liberă a frontierelor.

Instruirea și resursele umane

Cunoașterea legislației Uniunii Europene, instituțiilor sale, politicilor și procedurilor ce stau la baza acestei uniuni este vitală pentru pregătirea Moldovei pentru aderarea și participarea ulterioară în cadrul UE. În acest scop va fi creat un sistem de instruire la nivelul administrației centrale, regionale și locale pentru o mai bună cunoaștere a valorilor și normelor europene. Un rol important în acest sens îl are și însușirea de către tot mai mulți cetățeni a limbilor de circulație europeană – engleza, germana, franceza, spaniola, italiana etc.

Informarea

Obiectivul fundamental al strategiei de informare va fi crearea unui mediu favorabil și atragerea unui suport permanent intern și extern în eforturile societății moldovenești de integrare europeană.